

Húszéves a Croatica

Együtt ünnepelte a Croatica Kulturális, Információs és Kiadói Nonprofit Kft. fennállásának huszadik, a Hrvatski glasnik horvát nyelvű hetilap születése harmincadik évfordulóját októberben. A jeles alkalomból tartott rendezvényen **Mladen Andrić**, a Horvát Köztársaság magyarországi nagykövete, **Gugán Iván**, az Országos Horvát Önkormányzat elnöke és **Horváth Csaba**, a Croatica ügyvezető igazgatója, valamint **Blazetin Branka**, a Hrvatski glasnik és a Croatica Médiaközpont felelős főszerkesztője mondott megnyitó és üdvözlő beszédet. **Dr. Balily Szilveszter**, a Magyarországi Horvátok Tudományos Intézetének munkatársa a rendszerváltás utáni magyarországi horvát könyvkiadásról tartott előadást, majd dokumentumfilm (TV Croatica) ismertette a harmincéves a Hrvatski glasnikot. Az ünnepségen díjak átadásával ismerték el a munkatársak hűség és kitaró munkáját. A Croatica-jubileum alkalmából Horváth Csaba ügyvezető igazgatóval beszélgettünk az előző két évtized eredményeiről, a kiadó mindig megújuló, bővülő tevékenységi köréről és terveiről.

– A kiadó húszéves „születésnapja” nemcsak a horvát, hanem valamennyi nemzetiség számára fontos esemény, hiszen a Croaticánál jelenik meg a legtöbb nemzetiségi kiadvány, könyvek, hetilapok, folyóiratok. Meddig kell visszamenőnk az indulásig, és hogyan kapcsolódik a kiadó a Hrvatski glasnikhoz, a horvátok hetilapjához?

– Húsz évre tekinthetünk vissza, 1999-ben hozta létre az Országos Horvát Önkormányzat és a Magyarországi Horvátok Szövetsége a Croatica Kulturális, Információs és Kiadói Kft-t. Apportként hozta be a szövetség a horvát újságot, a Hrvatski glasnikot. Akkor még Nagykanizsán volt a szerkesztőség és Horvátországban nyomtatták a lapot. Atvettük a munkatársakat, s fél év után Budapestre hoztuk a szerkesztőséget és a nyomtatást is. A Nagymező utca 49.-ben, a szövetség tulajdonában levő épületben, egy teljesen üres ingatlanban kezdtünk 2000-ben. A minisztériumtól átvettünk néhány tankönyvet, ami a Tankönyvkiadó, illetve az Etnikum kiadó tulajdona volt, s ezek további gondozásával kezdődött el kiadói tevékenységünk. Tizennyolc éven keresztül adtunk ki tankönyveket, amíg 2019-ben a minisztérium megvásárolta a kiadási jogokat, s így azok elkerültek tőlünk. Kétszáznál több tankönyvről volt akkor már szó, amiket mi fejlesztettünk ki nemcsak a horvát, hanem a többi nemzetiség számára is. A tankönyvek mellett egyéb segédanyagok, DVD-k is voltak, tehát komplex anyag került át a minisztériumba.

– A magyarországi nemzetiségek közül a horvátok rendelkeztek elsőként saját kiadóval. Hogyan terjedt ki a kiadói, nyomdai tevékenységük a többi nemzetiség kiadványaira, miként vált a Croatica az ő kiadójukká is?

– Apránként kezdtük fejleszteni a nyomdánkat. A többi nemzetiséggel a tankönyvek kapcsán kerültünk kapcsolatba. Akkoriban ezekkel a kis példányszámú tankönyvekkel nem nagyon foglalkozott a Tankönyvkiadó. Megjelentek az uniós forrásokból táplálkozó tankönyvfejlesztési programok, ezek nagy részét mi nyertük el, mivel a Tankönyvkiadó nem pályázott. A sajátunk mellett a német, szlovén, ruszin, román, görög, bolgár és cigány közösség tankönyvei is nálunk jelentek meg. Azután a tankönyvek mellé jöttek az egyéb könyvek, folyóiratok, hetilapok nyomdai feladatai is. Így kerültünk kapcsolatba a nemzetiségi önkormányzatokkal, ami a mai napig is működik. A kiadói tevékenység tehát szinte a kezdetektől nemcsak a horvátokra korlátozódott, elég sok könyvet adunk ki a többi nemzetiség nyelvén is.

– Hogyan és mikor jutottak a mostani, Lónyai utcai ingatlanba?

– A Nagymező utca 49.-ben a nyomda az első emeleten működött, ami nehézkessé tette a szállításokat. 2010-ben vettünk egy másik ingat-

Mladen Andrić

lant a Nagymező utca 68.-ban, ami önálló, 700 m²-es épület volt. Abban már a földszinten volt a nyomda, ami nagy könnyebbség volt az előzőekhez képest. A következő nagy lépést annak az ingatlannak az értékesítése, és a jelenlegi megvásárlása jelentette, ahol szintén a földszinten van a nyomda, emellett itt működik a Croatica Média Központ, a Hrvatski glasnik, a Croatica rádió, a Croatica Tv szerkesztősége, stúdiója is.

– *Mennyire változott meg a kiadó tevékenysége az elmúlt két évtized alatt? Milyen könyveket és kiadványokat emelne ki, amelyek a Croaticánál jelentek meg?*

– Tankönyveket már nem gyárthatunk, maradtak tehát az egyéb kiadványok. Vannak horvát nyelvű könyveink: magyarországi horvát írók-költők művei, illetve magyar-horvát kétnyelvű kiadványok, melyeket magyarról horvátra fordítunk. Elsősorban gyerekkönyvekről van szó. A József Attila-díjas *Devecseri* Lászlóval van együttműködési megállapodásunk, az ő műveit fordítjuk horvátra, és van egy négy nyelvre fordított könyve is. Horvátországi írók műveit is igyekszünk lefordítani és megjelentetni magyarul. Van horvátországi kiadóval közös kiadványunk, ami elsősorban nem üzleti szempontból jelentős, hanem azért, mert fontos, hogy ezek a könyvek is megjelenjenek.

Pillanatnyilag a legnagyobb bevételi forrásunk a magyar-horvát nagyszótár kiadása. Horvátországból beszerezzük a párját is, ami egy államközi megállapodás formájában készült el. A szótár egyik darabja Magyarországon került szerkesztésre és gyártásra, a másik Horvátországban. Mi behozzuk és párban tudjuk értékesíteni a nagyszótárakat.

Szintén jó döntésnek bizonyult az 1892-es első horvát-magyar, magyar-horvát szótár reprint kiadása, sokan érdeklődnek iránta. Megjelentettünk egy óvodásoknak szóló képes szótárt horvát-magyar nyelven, ezek a legkeresettebbek.

Sok könyvet adunk ki a szlovák közösségnek is. A német, szlovák, horvát kalendárium szintén nagy példányszámban jelenik meg. Saját hetilapunk mellett nálunk jelenik meg a *L'udové noviny*, a *Neue Zeitung*, valamint az ukrán, ruszin folyóiratok és a *Barátság* is.

A digitális nyomtatásnak az a jó oldala, hogy bármikor ugyanazt a minőséget tudja biztosítani, nem függ a példányszámtól, akár egy vagy két darabot is ugyanabban az árban tudunk kinyomtatni.

– *A kiadói és nyomdai tevékenység mellett milyen változást, újdonságot hozott, amikor médiaközponttá alakultak?*

– Továbbra is a kiadás a fő profilunk, bevételi lehetőségünk ebből van. A médiaközpont az országos önkormányzaton keresztül kapott költségvetési támogatásból működik. 2005-ben hoztuk létre az első nemzetiségi internetes rádiót, *Gohér* Krisztina szerkeszti. A működőképességét illető kezdeti bizalmatlanságot hamar megcáfoltuk: néhány hónapon belül az egész világon hallgattak már bennünket Japántól az arab félszigetig, még az Egyesült Államokból is jöttek visszajelzések. A kor és a technika mára túlhaladta ezt az internetes rádió formátumot, keressük a lehetőségeket, hogy továbbfejleszthessük.

Az elmúlt héten megkeresett a horvát állami televízió határon túli részlegének vezetője egy együttműködési megállapodási javaslattal. Frankfurtból is jelentkezett az ottani horvát televízió, hogy együttműködés keretében átvesznek tőlünk anyagokat. Ha ezeket a kapcsolatokat tudjuk fejleszteni, abban nagy jövőt látok. Többletbevételt azonban sajnos nem jelentenek.

Két-három éve próbálkozunk a youtube-csatornával, amit az Országos Horvát Önkormányzat évente másfél millió forinttal támogat, az idén pedig a központi költségvetésből is kaptunk rá tízmillió forint támogatást. Így most már két főállású munkatárs hetente öt-tízperces anyagokat készít. Megpróbáljuk lefedni azokat a területeket, ahová a

Gugán Iván

Horváth Csaba

Blazsetin Branka

nagy tévé nem küld tudósítókat. Munkatársaink sokat dolgoznak, rengeteg helyszínre mennek, nagyok a távolságok, több száz kilométert utaznak, tehát időigényes ezeknek a műsoroknak az összeállítása. Ennek ellenére szívesen ellátogatunk a legkisebb településre is, ha olyan rendezvény van, ami fontos számunkra. E terület továbbfejlesztésében is lehetőséget látok.

– *Hogyan értesülnek az emberek ezekről az újabb média-elérhetőségekről?*

– Próbálunk nyitni: az idősebb nemzedék olvassa a lapunkat, a fiatalabbak inkább a facebookon, illetve a youtube-on követik. Olyan technológiát próbáltunk kitalálni, hogy mindenfelé eljusson, mindenkinek elérjünk. A Croatica azzal, hogy a munkatársai a régióban minden rendezvényen ott vannak, „személyesen” megjeleníti magát. Az újságíró, aki elkészíti a riportot, megírja a tudósítást a helyszínről, készíti a rádióknak is riportokat, s ha szükséges a kamera mellett is ő készíti az interjúkat. A helyszínen próbálunk tehát belopakodni a horvát otthonokba, hogy kövessenek bennünket, és ez jó eredményt hoz. A fiatalok részéről is sokan követnek bennünket a facebookon, szép számmal regisztráltak a youtube-csatornánkon is, meg vagyok elégedve ezzel. Kollégáink mindent megtesznek ezért a személyes jelenlétükért.

– *Mennyiben járul hozzá a Croatica tevékenysége a nyelv megőrzéséhez?*

– Úgy veszem észre, mostanra felnőtt egy generáció, amelyik jobban érdeklődik az anyanyelve iránt. Az ő gyerekeik is fognak valamilyen szinten beszélni horvátul, ha nem is az irodalmi nyelvet, a kultúra azonban mindenképpen beléjük ivódik. A helyi nyelvet egyre többen használják a fiatalok is. A 90-es évek elején tanárként nagy ellenállást tapasztaltam a tizen- és huszonevesek részéről, nem akartak megszólalni az anyanyelvükön. Most már ők kezdeményezik, hogy horvátul beszéljünk, az ő gyerekeik, unokáik kerülnek be a pécsi, szombathelyi, budapesti oktatási központokba, tehát jó irányú az elmozdulás. Az interneten, modern médiafelületeken, külföldi munkavállalás kapcsán viszont az angollal találkoznak, és ez erős hatás, de bízom abban, hogy megmarad egy mag, amelyik megőrzi az anyanyelvét.

– *Milyen tervei vannak a jövőben?*

– Egy év múlva nyugdíjba megyek. Szeretném, ha folytatódna az a munka, ami jelenleg itt folyik, amit húsz év alatt sikerült létrehozni. Új technikákkal vagy más módszerekkel, más úton, majd az adott helyzethez igazítva, a lehetőségeket felmérve. Az infrastruktúra adott, a nyomdai termékek nem fognak kikopni, média pedig mindig lesz, és bízunk benne, hogy a központi költségvetés támogatni fogja ezt a tevékenységet. Gazdasági szempontból a tankönyvkiadás ideje jelentette a legjobb időszakot, az tette lehetővé a későbbi fejlesztések megvalósulását. Most egy jelentős új kihívás áll előttünk: az Országos Horvát Önkormányzat döntése alapján itt helyben, a székhelyünk mellett vettünk két ingatlant egy szakkollégium létrehozására. A tehetséges, Budapesten tanuló horvát egyetemisták számára szeretnénk ezt a szakkollégiumot kialakítani azzal a céllal, hogy a Croatica számára is kinevelődjenek új médiaszakemberek. Ennek indítására tavasszal adja be a kérelmet az Országos Horvát Önkormányzat, addig kialakítjuk a szobákat, tanulószobákat, a közösségi terek, stúdió, nyomda már adottak. A terv szerint tíz főt befogadó szakkollégium élére egy jó vezető is kell. Célok és lehetőségek tehát vannak, bízom benne, hogy utódom sikeres lesz a megvalósítás terén.

– *A BARÁTSÁG szerkesztősége gratulál a két évtized eredményeihez, az előrelátó tervezéshez és további sikereket kíván!*

Balányi Klára

Dr. Bality Szilveszter

Színes képszeállításunk a hátsó borítón látható!